

Daarentegen wordt het optreden van Kolbing genoemd door... de Protestantische Kerk... het orgaan van den Duitschen Protestant... richting de Christelijke Welt met blijdschap van genoemde getuigenis uit de broedergemeente kennis neemt, en zijnen lezers de bestudeering van Kolbing's stuk warm aanbeveelt met de opmerking, dat het schrijver... het bijbelvraagstuk op een vruchtbare wijze in een nieuw en dieper vaarwater brengt. Aldus schrijft de Ritschliaan Kattenbusch. Het is te hopen, dat de directeur van het Seminarie der broedergemeente het niet aangenaam zal vinden dat hij door vertegenwoordigers van de richtingen, die kennelijk op den weg der ontkenning zich bevinden, zulke warme handdrukken ontvangt. Maar het vermoeden, dat hetgeen Kolbing voorstaat, leidt tot het naakte ongelooft, wordt daardoor zekerheid. Het is een zeer bedenkelijk lot, wanneer ons van de zijde van ongelovigen het brevet van eerlijkheid en wetenschappelijkheid wordt uitgereikt.

Met dit al is het loslaten der Schrift door een man als Kolbing een treurig teken des tijds. Mocht het verzet in den boezem der broedergemeente tegen leerings als die van genoemde predikant, in omvang en kracht toenemen.

Frankrijk. Voorstel van de liberalen aan de orthodoxen in de Staatskerk.

De z.g. 'Evangelische' Gereformeerden die bij de Staatskerk behoren, toonen zich almeer geneigd, om met de liberalen vrede te sluiten. Dit geeft aan enkele ernstige mannen, die van een verbodering van Evangelischen of orthodoxen en liberalen of modernen geen heil wachten, ernstige bezorgdheid. Men is vol vrees met het oog op de aanstaande officiële synode, waarin alle Evangelische kerken vereenigd zijn. Ja, die generale synode zal er opzettelijk voor samenkomen, om de voorstellen van verzoening, die uitgingen van de liberalen, in behandeling te nemen.

Men is niet gerust, omdat men in de particuliere synoden hetzelfde systeem gevolgd heeft, wat sedert drie jaren in de kerkelijke wereld van het Protestantische Frankrijk in de mode was: om glimlachjes en knikjes te wisselen met hen, die men als verwoesters van het huis Gods moest tegenstaan.

Nu is er een uitnodiging van de liberalen uitgegaan, om te Lyon een conferentie te houden, ten einde een overeenstemming tusschen liberalen en orthodoxen tot stand te brengen. Gelijk wij meermalen hebben medegedeeld, is er sedert 1872 nog geen officiële, door de regering erkende, synode der Fransche Gereformeerde Staatskerk vergaderd geweest. De Fransche regering heeft geweigerd, om tot het samenkomen van zulk een synode de noodzakelijke toestemming te geven, uit vrees, dat de meerderheid orthodox zoude zijn, welke meerderheid dan, als synode vergaderd, de macht hebben zou, om den liberalen het leven in de kerk onmogelijk te maken.

Nu hebben de orthodoxen gevoeld, dat het niet aanging, om zonder meerdere vergaderingen kerkelijk te leven, en daarom hebben zij heil gezocht in een officiële synodale organisatie, welke echter niet door de Fransche regering erkend wordt, zoodat besluiten, door de officiële saamgekomen vergaderingen genomen, niet voor de regering geldig zijn. Bijv. wanneer een of andere particuliere synode besluit een predikant al te zetten, dan stoort de regering zich daaraan volstrekt niet, maar blijft dien predikant zijn tractement uitbetalen.

Ook de modernen meenden niet te kunnen leven zonder dat hunne krachten in een vergadering werden geconcentreerd, en daarom stichtten zij de 'délégation libérale'.

Maar nu levert het Protestantisme een treurig schouwspel op tegenover de één, ongedeelde Roomsche kerk. De verdeeldheid in het kamp der Gereformeerden maakt, dat men van het Protestantisme in Frankrijk niets weten wil. Men wijst altijd maar opnieuw op de jammerlijke tweespalt, die de Protestanten verdeelt, en dit werkt de propaganda voor het Protestantisme sterk tegen. Zoo oordeelen de meeste Fransche Gereformeerden. Daarom, toen de uitnodiging kwam, om een conferentie te Lyon te houden, ten einde te beraadslagen hoe men weer bij elkander zal komen, heette het uit het orthodoxe kamp: 'Onze liberale broeders steken ons de broederhand toe... Welk een eer! Welk een geluk! de liefde gebiedt ons dit of dat... Te recht maakt men tegenover die uitdrukkingen de opmerking, dat men, zoo sprekende, het woord 'broeders' en 'broederlijk' misbruikt.

Nu is het nog zoo ver niet, dat de voorstellen der liberalen zullen worden aangenomen. Vele particuliere synoden hebben wel besluiten om de geloofsbelydenis (Déclaration de foi) van 1872, en het officiële synodale regime te handhaven, doch waarom wil men dan nog te Lyon een conferentie houden? Om enkele administratieve maatregelen vast te stellen, behoeft men toch geen conferentie, gelijk die wordt voorbereid.

Zulk een conferentie kan in tweelei geest uitvallen. Of de discussies nemen een scherp karakter aan en dan worden de vroegere pastorale conferenties weder in het leven geroepen, die zoo weinig stichtelijks hadden, omdat steeds de zwaarden van orthodoxen en modernen door elkander kruisten; of de besprekingen zijn welwillend en broederlijk en worden beheerscht door de gedachte, dat men de eenheid van het Protestantische huisgezin naar buiten behoort te openbaren. Maar dan verloochent men ook het orthodoxe standpunt dat men innam.

Daarom raadt de Eglise libre aan, om geen deel te nemen aan de conferentie te Lyon. Wanneer men er volstrekt niet buiten kan, dan wordt geadviseerd, om geen duim breed op het terrein van de leer gewonnen te geven. De redacteur Luigi zegt daarbij, dat nooit de duivel met meer list zijn strikken gezet heeft, om het Christelijk geloof te verkeeren in ongelooft.

Wij houden het er echter voor, dat Satan zijn poging, om het Evangelie onkenbaar te maken, reeds eerder begonnen heeft. In 1872 hebben de Evangelischen geweigerd zich op het fundament te plaatsen. Waarop hunne kerk gebouwd werd, namelijk de confessie van La Rochelle, om een korte verklaring op te stellen als verplichtend voor alle leden der kerk, in welke verklaring echter niets, dat specifiek Gereformeerd moet geacht worden, te vinden is. We zien het oogenblik aankomen, dat de liberalen in massa zullen gaan verklaren, dat zij eigenlijk niets meer hebben tegen de 'déclaration' van '72, gelijk enkelen hunner dit reeds hebben uitgesproken.

— Cyprien Vignès uit de Cevennen. De geneesdigen door Cyprien Vignès op zijn gebied tot stand gekomen, hebben de aandacht gewestigd op het land en het volk, waaruit hij is voortgesproten. De merkwaardige verschijning van genoemden man kon ten deele verklaard

uit de omgeving waarin hij opgroeiende. Daarom dunkt het ons niet ondienstig het een en ander mede te deelen van het verleden en het heden der Gereformeerde bevolking van het Cevennengebergte. Reeds vroeg werd de kerk in die landstreek gesticht, en toen de Albigenen en Waldenzen in Dauphiné, Provence en Languedoc uitgeroeid werden, konden zij zich in het Cevennengebergte staande houden.

Toen in de 16e eeuw de reformatie kwam, was er in de Cevennen voor die geestelijke beweging een pad gebaad. De bevolking dier streek werd van groote beteekenis voor het Protestantische Frankrijk, want terwijl de adel der Hugonoten en de rijke Protestantische burgerij in de tijden van vervolging dikwijls aan hun geloof ontrouw werden, bleven de schaapherders en kleine boeren van de Cevennen trouw het zuivere Evangelie belyden.

Sedert die dagen der reformatie waren er in de Cevennen krachtige Calvinistische kerken. Zij hadden evenals de overige gemeenten die de doollee van Rome verwierpen, reeds in de 16de eeuw zware vervolgingen te verduren. Maar de verdrukking werd 100 jaren later het hardste. Reeds de zoon van Hendrik IV begon de vervolging en gaf te Nîmes het z.g. genade-edict uit, waarin het edict van Nantes gedeeltelijk herroepen werd. Maar nog altijd hadden de Gereformeerden vrije uitoefening van hun godsdienst. Edoch, dit veranderde onder de regering van Lodewijk XIV. Welke gruwelen toen bedreven werden, is uit de historie overbekend. Toen alle predikanten den marteldood gestorven waren, maakte een advocaat uit Nîmes, Brousson, zich op, om de herderloze kudde in de Cevennen te verzorgen. Maar ook hij werd eindelijk gevangen genomen en gedood. God verwerkte nu uit de geitenhoeders en boeren bedienaars des Woords. Het scheen alsof de gaven die in den apostolischen tijd geschiedt hadden, weder geschonken werden. Vrouwen die tot hertoe slechts in Provinciaalisch konden spreken, konden nu eens in zuiver Fransch over geestelijke dingen getuigen. Kinderen noemden plotseling de namen der verraders, die de plaats van de samenkomst der gemeente aan de dragonders wilden bekend maken. Bij een samenkomst op den berg Bougès, gevoelden de aanwezigen zich op eenmaal door den Geest Gods gedrongen, eenige onschuldige vrouwen te bevrijden, die door den Jesuitischen abt Du Chayla in zijn huis mishandeld werden, om haar te bewegen tot de Roomsche kerk weder te keeren. Die toelagelukte, maar de Gereformeerden bevestigden zich met het bloed van den Roomschen geestelijken. Deze gebeurtenis werd de aanleiding tot een formeelen oorlog tusschen de Roomsche regering en de Calvinistische bewoners der Cevennen. Zeventien jaren hadden die bergbewoners de onderdrukking verdragen, nu wilden zij met het zwaard in de hand hun consistentievrijheid verdedigen. En zij hebben het gedaan. De Camisards hadden uitstekende aanvoerders, die van geitenhoeders, voortreffelijke predikers en uitnemende soldaten werden. Vooral stak boven de anderen uit Jean Cavalier, die den eenen maarschalk des konings voor, den anderen na, overwon, tot hij in 1704 een eervolle maar overijde capitulatie sloot. De doorwaerden der capitulatie werden echter ten deele door den koning geschonden. Weldra werd hun opnieuw het recht op vrije uitoefening van godsdienst ontnomen.

Een van de Camisards, zoo werden de strijders voor de vrije uitoefening der Gereformeerde religie in de Cevennen genoemd, met name Laurent Fages, schreef: 'Alles wat wij deden was ons te voren door den Eeuwigen bevelen en zijn Almacht openbaarde zich in ons voortdurend. Als het noodig was, dat wij van een plaats wegvloeden, zoo gaf Hij daarvoor aanstonds kennis aan onze profeten. Wij ontgingen op die wijze groote nederlagen, bij welke wij, trots al onze krachtsinspanning, vele strijders verloren zouden hebben.

Hoe menigmaal heeft ons de Geest Gods, wanneer wij, moede en afgemat, naar rust smachten, als een moeder die voor hare kinderen trouw bezorgd was, ons ingefluisterd: Rust rustig. Ik wil uwe wonden heelen; ik wil rond u leger de wacht houden; de almachtige Schepper dekt u met zijn rondas.

Wij waren met ketenen beladen in het donkere kerkerhol en zeker van onze bevrijding, wanneer wij in het gebed ons met den Geest Gods verbonden hadden en Hij ons geantwoord had: 'Ik zal u bevrijden, slaapt rustig.' De Eeuwige werkte met zijne kracht op diegenen onzer broeders, welke als martelaars stierven. Zonder een zucht te slaken verdroegen zij, door den Geest gedragen, de folteringen en werden door de vlammen op het altaar verteerd, terwijl zij hun geest in zijne handen aanbevalen.

Leden de Camisards een nederlaag, dan werd dit geweten aan het niet opvolgen van de leidingen van den Geest Gods; behaalden zij met een kleine schaar de overwinning, dan brachten zij op de knieën den dank aan den Heere der Heirschen.

Nog 85 jaren hadden de Camisards zich staande te houden — tot dat de Fransche revolutie hun vrijheid van godsdienst bracht. Maar in die 85 jaren hebben zij zooveel te doorstaan gehad, dat men zich verwonderen moet, wanneer men niet geloof, dat Christus Zijne kerk in stand houdt, dat er nog een Gereformeerde kerk in de Cevennen te vinden is.

WINKEL.

Door Kinderen.

XIII.

WAT DE RAAD BESLOOT.

De raadsleden hadden het gesprek der twee mannen met gespannen aandacht en groote deelneming gevolgd. Velen hunner hadden de overtuiging verkregen, dat de vreemdeling werkelijk keizer Frederik zijn moest. De burgemeester liet thans zijn klokje hooren, en stoorde het gesprek, zeggende: 'Het is genoeg Geissler. Wij hebben allen uw getuigenis vernomen, en gelooven, dat hij inderdaad de overtuiging heeft, dat deze vreemdeling de overleden keizer Frederik is. Of wilt gij, geachte Raadsleden, dat wij Geissler nog verder zullen hooren?'

'Neen,' riepen allen eenstemmig.

'Welnu, Geissler,' aldus wendde zich de burgemeester weder tot dezen, 'gij hebt den wil van den raad vernomen. Ga nu in vrede naar huis, en ook gij, Egbert, kunt vertrekken.'

Beiden verwijderden zich, nadat ze den grijsaard weder de hand gekust hadden. Daarop richtte de burgemeester het woord tot de raadsleden en zeide: 'Wat onzen gast betreft, acht ik het best, dat ook hij zich verwijderde, opdat wij ongestoord kunnen beraadslagen.'

Dre meening des burgemeesters werd door Herman van de Korenpoort ondersteund, en vervolgens door den ganschen raad goedgekeurd.

'Dan verzoek ik u, vreemdeling,' zoo sprak de Burgemeester tot den grijsaard, 'dat ook gij ons thans verlaat. Ons besluit zal u later bekend gemaakt worden.'

'Vaar wel, edele heeren,' dat God uw bevelsdring lei.' Met deze woorden stond de grijsaard van zijn zetel op, maakte een lichte buiging voor de Raadsheeren, en schreed vervolgens de deur uit.

Toen hij beneden voor het Raadhuis verscheen, werd hij door de menigte, die geduldig gewacht had, veel warmer begroet, dan toen hij er binnentrad. Velen riepen onophoudelijk: 'Heil, keizer Frederik!' Menigeen trachtte zijn hand te vatten en met kussen te bedekken, en het gedrang werd zoo groot, dat de vreemdeling er met zijn begeleiders nauwelijks doorheen kon.

In de Raadsaal werd intusschen een zeer levendige bespreking gehouden. De Burgemeester gaf opnieuw als zijn overtuiging te kennen, dat de vreemdeling een bedrieger was. Het grootste deel der vergadering vereenigde zich met dit gevoelen, doch er waren ook nog andere gewichtige personen, die een afwijkende meening omtrent den vreemdeling te kennen gaven. Hoe, zoo vroegen zij, kon de vreemdeling Egbert en Geissler kennen en van op zich zelf staande gebeurtenissen uit hun verleden op de hoogte zijn? Dat ze vooraf met elkander in overleg getreden waren, was onmogelijk. Zou het dan bepaald onmogelijk zijn, dat een mensch dertien jaren lang in het verborgene leeft en daarna weder te voorschijn komt? Is het ook niet vroeger voorgekomen, dat ridders, die naar het Heilige land getrokken waren, door de ongelovigen daar gedurende langen tijd in harde gevangenschap werden gehouden, totdat ze eindelijk door gelukkige omstandigheden hun vrijheid herwonnen? En zijn de avonturen, die de vreemdeling ons verhaal heeft, dan zoo geheel ongelooft? Moge het ook als een sprookje klinken, wat hij ons van de wilde dertien jaren in den tuin zijn meesters en van de edelgesteenten vertelde, dat neemt niet weg, dat het verhaal waar kan zijn. Geschieden er niet vele wonderen en is het Oosten niet juist het land der wonderen? Zoo redeneerden sommigen.

Kortom, 'ontbrak niet aan raadsleden, die de partij van den gewaanden keizer kozen. De burgemeester echter wees ernstig op de ernstige gevolgen, als men te Keulen den man als keizer erkende. Hoe gevaarlijk hij was, had de beweging op straat vroeger getoond, toen de vreemdeling door de straten ging. Want al zei hij ook, dat het hem niet om den troon te doen was, wie kon daarvoor instaan? Konden de omstandigheden hem zelf niet te sterk worden? Koning Rudolf echter zou zich zoo maar niet van den troon laten dringen, maar evenals tegen Ottokar van Boheme zijn recht met het zwaard verdedigen. Er moest dus een bloedige oorlog ontstaan, en wie kon dat verantwoorden? Deze taal des burgemeesters gaf bij de meesten den doornagel. Eindelijk werd vastgesteld, dat men den onbekende niet voor keizer Frederik kon houden. Maar wat moest nu met hem geschieden? De burgemeester stelde toen voor den vreemdeling ongekrenkt te laten aan lijf en leven, have en goed, maar hem onvrijdijk uit de stad te leiden, eer hij een groter aanhang won. Geweld zou alleen dan worden gebruikt als hij niet goedschiks wilde wijken.

De uiterst verdragame raad van het hoofd der stad — waarvoor wellicht een burgeroorlog voorkomen — vond instemming, ook bij hen die den vreemdeling niet ongenegen waren. Immers, zoo dachten zij, is zijn zaak goed, dan kunnen we hem later nog altijd van dienst zijn en kan hij het elders bewijzen. De burgemeester zou het raadsbesluit uitvoeren en toog onmiddellijk aan 't werk. Hij liet den stadschrijver een stuk opstellen, dat daarna door Overstol ondertekend en gezegeld werd. Het luidde aldus:

'Wij, Burgemeester en Raad der stad Keulen, besluiten bij dezen en doen een iegelijk kond en te weten, dat de vreemdeling welke in onze stad is gekomen, en zich voor den overleden keizer Frederik uitgegeven heeft, niet als zodanig is te erkennen, maar veel eerder als een bedrieger en verleider. Wij bevelen hem bij dezen binnen viertienwintig uur onze stad te verlaten. Zoo niet, dan zal geweld tegen hem gebruikt worden.

Gegeven te Keulen, op den dag St. Jacobi. De Burgemeester en de Raad der stad. Dit raadsbesluit werd door een bode aanstonds den vreemdeling toegezonden. Doch ook werd gezegd, dat elk er kennis van droeg. De stadsomroeper ging rond en riep het bevel alom uit, zoodat het weldra door heel de stad bekend was. Maar het volk, dat zijn hart op den onbekende had gezet, was over het besluit des raads bijster ontsticht. Er ontstond groote beweging; men liep hier en daar te hoop. De raad, die bijeen was gebleven, kreeg er bericht van, en zat met de zaak verlegen. Wat te doen? Men redeneerde er over tot den namiddag. Eerst toen konden de heeren huiswaarts keeren tot hun wachtende vrouwen, die bij waren hun echtgenooten ongedaerd weer te zien.

HOOGENBIK.

Gereformeerde Gezondheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROKPEN: Haastede, J. Douma, cand. te Rotterdam. — Giesen-Oudkerk, W. Mulder Jr. te Maassluis. — Stedum, H. Drenth te Nieuwolda.

BERDANKT: Ootgensplaat (Flakkee), A. L. Ruijs te Serooskerke (Walcheren) B. — Wezep (cl. Harderwijk), C. H. Ph. Kruine te Zoutkamp. — Iersse (cl. Tholen) S. O. Los te Zalk en Veeraten.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Goes, A. J. Th. Jonker te Dordrecht. — Burgwerd, C. A. D. Cladder te Schoonwerd. — Ijens, J. Hoekstra te Heteren. — Meis, en Marinkerke en Biezelingen, K. Loggers te Velsen. — Nieuw-Beerland, H. J. Westrik te Sommelsdijk (op Flakkee). — Waarder, C. A. Lingbeek te Voorthuizen. — Bruinisse, C. Waardenburg Sr. te Goedereede. — De Lier, Th. G. C. Rappard te Zuulichem. — Hel en Boelcop, J. J. Ruys te 's-Graveland-Capelle. — Oudenbosch, J. H. Schuurmans Stekhoven te Standaard-Buizen. — Vriezenveen, J. Ripenburg Dr. te Kampen. — Usselo, P. Couvert te Hall.

AANGENOMEN: Vluchtweide (toen), H. Hofstede, cand. — St. Philipsland, J. A. Schouten te Geervliet, C. A. — IJendijk (Zeeuwisch Vlaanderen), L. B. Omnes te Keddijk. — Capelle aan den IJssel, J. H. Gunning te Leersum (Utr.) — 's-Gravenhage, J. A. Cramer te Alkmaar.

BERDANKT: Hempena, M. Heffing te Siddeburc, cand. — Polderveen, J. de Visser te Brakel. — Aalsmeer en Echter, J. H. Gunning te Leersum. — Workum, N. de Jong te Eggenham, cand. — Vriezenveen, J. Bolkenstein te Putten (Geld.). — Laren, H. Post te Losser. — Mijnsheerenland, E. B. Gunning te Oosthem, Abbega en Polgare. — Ter Apel, N. Lotvers, cand. — Langer- en Korter-Aar, Th. G. C. Rappard te Zuulichem en Nieuwval. — Ovezande en Driewegen, J. A. Schouten te Geervliet, C. A. — Alfen aan den Rijn, C. B. Oorthuis te Katwijk aan Zee.

De Geref. kerk te Hoornsterwaag (Friesland) is in de ruimte gesteld en dies verheugd. Vergaderde zij anders in een lokaal, dat vooral wegens te beperkte ruimte ongeschikt was, thans bezit zij een nieuw doelmatig kerkgebouw. Donderdag 16 Juli werd er voor het eerst openbare godsdienstoefening in gehouden. De opkomst mocht zeer goed heeten. Ook de deputaten der classis Heerenveen, die dit gebouw hebben gesticht, waren tegenwoordig. Een hunder, Da. A. de Geus, leidde de samenkomst, hield een treffende predikatie over Ps. 100: 4, 5 en droeg het gebouw over aan de gemeente. Naast den Heere zij aan de vele broeders en zusters, met wier giften onze kerk geheel is betaald, alsmede aan deputaten, wier veelvuldige arbeid groote waardeering verdient, openlijk onzen dank gebracht.

De Kerkeraad,
G. NOORDHOF, Præs.
R. KLUNSTRA, Scriba.

Advertentien.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissarissen in Effecten.

Prinsengracht bij de Prinsensstraat,
No. 157,
AMSTERDAM.

STORY & CLARK ORGELS overal bekend.
STORY & CLARK ORGELS algemeen in gebruik.

STORY & CLARK ORGELS zeer geliefd.
STORY & CLARK ORGELS heerlijke stemmen.
STORY & CLARK ORGELS solide constructie.
STORY & CLARK ORGELS laagste in prijs.
STORY & CLARK ORGELS zingen hun eigen lof.

STORY & CLARK ORGELS direct van Amerika door den importeur:

BREEBAART's Orgelhandel,
Damrak 22. — Amsterdam.
Men vrage de CATALOGUS.

In een klein Geldersch plaatsje, waar groote behoefte aan versterking van het Gereformeerde en Antirevolutionair element bestaat, wordt voor een dergelijk gezin

TE HUUR AANBODEN

een in aanbouw zijnd HEERENHUIS, met grooten tuin en schoon uitzicht.

Het huis bevat 8 kamers, keuken, kelder, ruime zolder met dienstboden- en linnenkamer, badkamer, waterleiding en verdere gemakken.

Tijd van aanvaarding Februari of Mei 1897.

Desverkiezend ook eerder. Huurprijs bij nadere overeenkomst te bepalen. Brieven franco, lett. B. C., aan het bureau van dit blad.

Mej. POORTMAN, Naaldwijk.

Dames Maatknippen,

door JOH. STAALL, 57 voorbeelden en duidelijke beschrijving, waardoor ieder spoedig japonnen enz. kan leeren knippen. Ook zeer geschikt voor dames die les wenschen te geven. Wegens groot succes reeds 2de druk, voor slechts f 1.50 per postw. bij

Mej. POORTMAN, Naaldwijk.

P. VAN EIJK.

Firma JOHANNES KRAMER & Co.,
DAN 15-17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS, Wisselen Gouden Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIEN en BELEENINGEN. Nemen gelden A DEPOSITO 1/2 pCt onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, verscheen:

In de Schaduw des Doods.

Meditatiën voor de Krankenkamer en bij het Sterfbed,

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Prijs f 1.90. In stempelband f 2.40.

EXCELSIOR.

Geïllustreerd Tijdschrift voor Neerlands Volk,

ONDER REDACTIE VAN

A. J. HOOGENBIK en J. A. WORMSER.

Prijs per jaargang (12 Nrs. à 16 pag. en 12 Nrs. à 8 pag.) f 3.50.

Inhoud van het Nr. van 21 Juli 1896: De geschiedenis van een Koningshuis, VI. — Beatornd, maar niet genomen, VI. — De berg Gerizim. (Met plaat). — Verdort het niet, want er is een zegen in. — Uit het leven. (De kwintante, Stijlbloemen.)

Amsterdam.

HÖVEKER & ZOON.

ENCYCLOPÆDIE

DER

Heilige Godgeleerdheid,

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Drie Deelen, ingezaid f 16.75; in drie halfdeelen banden f 21.25. (Losse banden per stuk f 1.—).

De Uitgever,

J. A. WORMSER.

Amsterdam.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ, voorheen J. J. ARND & ZONEN.

D. NELSON, Het Ongelooft, de grootste krankheid van onzen tijd, in haar oorsprong en genezing.

Met een voorwoord van Dr. W. H. GISPEN.

6e druk. Prijs f 1.—.

Verkrijgbaar bij alle boekhandelaars en tegen toezending van het bedrag in postzegels of postwissel, bij den Uitgever

P. VAN DER SLUITS, Enkhuizen.

Unie-Collecte.

KOOTWIJK'S SCHOLEN.

Indien er onder de Gereformeerden nog zijn, die zooveel welvaart van God ontvangen hebben, dat, nadat zij in de noden van het Christelijk onderwijs in eigen omgeving, naar vermogen, hebben voorzien, nog iets voor de behoeften van andere scholen kunnen bijdragen, dan bevelen wij hun Kootwijk's Scholen ten eerste aan. Deze scholen leven geheel uit de hand onzes Gods en staan daar als een teeken, dat er onder ons nog een volk woont, dat zijn goud, zilver of koper voor den dienst des Heeren overheeft en besett, dat in Kootwijk kerk en school in het nauwste verband staan.

Het Bestuur:

Dr. H. W. VAN LOON, Voorzitter.

J. IJSEBRAND, Penningmeester.

Koninginneweg 187.

A. SWEERS.

W. HAAKSMA Jr.

G. H. A. GROSHOEDE, Secretaris.

Amsterdam, 3 Augustus 1896.

De Heeren Prof. Dr. A. KUYPER en Dr. B. VAN SCHELVEN te Amsterdam, de Heeren Predikanten F. C. IJON CACHET te Rotterdam, H. J. HOUTZAGERS te Kootwijk en H. J. REUJIL te Dordrecht, zijn mede bereid om giften voor Kootwijk's Scholen in ontvangst te nemen.

De Heeren Prof. Dr. A. KUYPER en Dr. B. VAN SCHELVEN te Amsterdam, de Heeren Predikanten F. C. IJON CACHET te Rotterdam, H. J. HOUTZAGERS te Kootwijk en H. J. REUJIL te Dordrecht, zijn mede bereid om giften voor Kootwijk's Scholen in ontvangst te nemen.

Amsterdam, 3 Augustus 1896.

De Heeren Prof. Dr. A. KUYPER en Dr. B. VAN SCHELVEN te Amsterdam, de Heeren Predikanten F. C. IJON CACHET te Rotterdam, H. J. HOUTZAGERS te Kootwijk en H. J. REUJIL te Dordrecht, zijn mede bereid om giften voor Kootwijk's Scholen in ontvangst te nemen.

Amsterdam, 3 Augustus 1896.

De Heeren Prof. Dr. A. KUYPER en Dr. B. VAN SCHELVEN te Amsterdam, de Heeren Predikanten F. C. IJON CACHET te Rotterdam, H. J. HOUTZAGERS te Kootwijk en H. J. REUJIL te Dordrecht, zijn mede bereid om giften voor Kootwijk's Scholen in ontvangst te nemen.

Amsterdam, 3 Augustus 1896.

De Heeren Prof. Dr. A. KUYPER en Dr. B. VAN SCHELVEN te Amsterdam, de Heeren Predikanten F. C. IJON CACHET te Rotterdam, H. J. HOUTZAGERS te Kootwijk en H. J. REUJIL te Dordrecht, zijn mede bereid om giften voor Kootwijk's Scholen in ontvangst te nemen.

Amsterdam, 3 Augustus 1896.

De Heeren Prof. Dr. A. KUYPER en Dr. B. VAN SCHELVEN te Amsterdam, de Heeren Predikanten F. C. IJON CACHET te Rotterdam, H. J. HOUTZAGERS te Kootwijk en H. J. REUJIL te Dordrecht, zijn mede bereid om giften voor Kootwijk's Scholen in ontvangst te nemen.

Amsterdam, 3 Augustus 1896.

De Heeren Prof. Dr. A. KUYPER en Dr. B. VAN SCHELVEN te Amsterdam, de Heeren Predikanten F. C. IJON CACHET te Rotterdam, H. J. HOUTZAGERS te Kootwijk en H. J. REUJIL te Dordrecht, zijn mede bereid om giften voor Kootwijk's Scholen in ontvangst te nemen.

Amsterdam, 3 Augustus 1896.

De Heeren Prof. Dr. A. KUYPER en Dr. B. VAN SCHELVEN te Amsterdam, de Heeren Predikanten F. C. IJON CACHET te Rotterdam, H. J. HOUTZAGERS te Kootwijk en H. J. REUJIL te Dordrecht, zijn mede bereid om giften voor Kootwijk's Scholen in ontvangst te nemen.

Amsterdam, 3 Augustus 1896.

De Heeren Prof. Dr. A. KUYPER en Dr. B. VAN SCHELVEN te Amsterdam, de Heeren Predikanten F. C. IJON CACHET te Rotterdam, H. J. HOUTZAGERS te Kootwijk en H. J. REUJIL te Dordrecht, zijn mede bereid om giften voor Kootwijk's Scholen in ontvangst te nemen.

Amsterdam, 3 Augustus 1896.

De Heeren Prof. Dr. A. KUYPER en Dr. B. VAN SCHELVEN te Amsterdam, de Heeren Predikanten F. C. IJON CACHET te Rotterdam, H. J. HOUTZAGERS te Kootwijk en H. J. REUJIL te Dordrecht, zijn mede bereid om giften voor Kootwijk's Scholen in ontvangst te nemen.

Amsterdam, 3 Augustus 1896.

De Heeren Prof. Dr. A. KUYPER en Dr. B. VAN SCHELVEN te Amsterdam, de Heeren Predikanten F. C. IJON CACHET te Rotterdam, H. J. HOUTZAGERS te Kootwijk en H. J. REUJIL te Dordrecht, zijn mede bereid om giften voor Kootwijk's Scholen in ontvangst te nemen.

Amsterdam, 3 Augustus 1896.

De Heeren Prof. Dr. A. KUYPER en Dr. B. VAN SCHELVEN te Amsterdam, de Heeren Predikanten F. C. IJON CACHET te Rotterdam, H. J.